

**Carta de Nadal 2019
de l'Abat General OCist**

DE PROFIT A TOTS

Estimats germans i germanes, pocs dies abans de la solemnitat del Nadal, el 23 de desembre, s'escaurà exactament el 900 aniversari de l'aprovació de la *Carta Caritatis*. Durant tot aquest any hem meditat i estudiat molt aquest antic document que, fet i fet, és l'acta de naixement del nostre Orde. Amb admiració, i amb una mica de contrició, ens hem adonat de com és necessari per a la consciència i la vitalitat de la nostra identitat, del nostre carisma cistercenc empeltat en el carisma fonamental de sant Benet.

No volem desaprofitar aquest desvetllament de consciència; desitgem aprofundir-lo i mantenir-lo encès, també amb vista al proper Capítol General. La *Carta Caritatis* no l'hauríem de tornar a desar al calaix, almenys fins al 2119, quan se'n celebrarà el mil·lenari... No serveix de res celebrar i estudiar, organitzar simposis, si després no ho vivim, si els impulsos que l'Esperit Sant posa en els textos fundacionals no ens estimulen a viure amb més intensitat la nostra vocació avui, en la situació actual de l'Orde, de l'Església i del món.

Desitjar el bé de tots

Per això, en atansar-se la data exacta del 900 aniversari de l'aprovació papal de la *Carta Caritatis*, data que coincideix gairebé amb la celebració del Nadal del Senyor, em demano sobre quin punt ens podríem aturar per reprendre tot seguit el camí personal i comunitari a la llum del misteri de l'encarnació del Fill de Déu, el nostre "únic veritable Rei i Senyor i Mestre" (CC cap. 1). Què ens hauria d'estimular més avui en la *Carta Caritatis*, fins al punt d'experimentar-ne sempre la urgència i la utilitat per a nosaltres i per a tothom? Quin aspecte de la *Carta Caritatis* respon amb més actualitat a les expectatives i a les necessitats de l'Església i del món contemporani?

Potser hauríem de concentrar la nostra atenció precisament en la dimensió catòlica, en el sentit literal d'“universal”, amb què els nostres primers pares van concebre la fidelitat a la seva vocació monàstica. Ho trobo tot ben resumit en una frase del capítol primer: “*Prodesse enim illis omnibusque sanctae Ecclesiae filii cupientes* – Desitjant en efecte ser de profit a ells [els abats i els germans monjos] i a tots els fills de la santa Església”. La Carta continua explicant els àmbits i les maneres amb què es desitja fer explícit i eficaç aquest desig de bé per a l'Orde i per a tota l'Església, però penso que hem de fer nostre sobretot aquest desig de bé i el seu abast universal, perquè és com el buf que pot tornar a donar sentit i vitalitat a tot allò que la nostra vocació ens dona i ens demana de viure.

Un desig apassionat

Per expressar aquest desig, la *Carta Caritatis* no dubta a emprar un terme llatí més aviat fort: *cupientes*. Podríem traduir-lo per “cobejosos”. La idea és la d'un desig ardent, d'una veritable passió, forta com la passió amorosa. Un terme tan intens no se sol emprar normalment en els textos legislatius, ans en els escrits apassionats dels enamorats.

Aquesta paraula ens recorda en primer lloc que qualsevol vocació en l'Església no és únicament un ofici, una professió, ni tan sols un ministeri, un servei, ans és un desig amorós suscitat pel trobament amb Crist. Tot comença i ha de començar sempre d'aquell foc que l'esguard i la crida de Jesús encenen en el nostre cor, atraient-nos a seguir-lo. Els primers deixebles que van seguir Jesús, Andreu i Joan, ho van fer sentint en el cor un desig irresistible d'estar amb ell: “Mestre, on habites?” (Jn 1,38). Es van sentir atrets per la seva persona; i després d'aquella trobada amb ell, l'única cosa que posen de relleu no és tant allò que Jesús els va dir, o allò que van fer amb ell, sinó senzillament el fet d'haver estat amb ell: “i es quedaren amb ell aquell dia” (Jn 1,39).

El qui se sent atret afectivament per un altre, el qui se n'enamora, desitja essencialment la presència de la persona estimada i el seu amor. El qui s'enamora desitja l'amor de la persona estimada, desitja entrar en l'esfera del seu amor. Però, quina és l'esfera de l'amor de Crist?

Estimar l'Església en la passió de Crist

Sant Pau empra el simbolisme nupcial per revelar-nos fins a quin punt Jesús estima l'Església. L'estima com la seva esposa, l'estima fins a la mort en creu, fins al do total de la seva vida: “Marits, estimeu les vostres mullers, tal com el Crist ha estimat l'Església i s'ha entregat per ella. L'ha volguda santificar purificant-la amb el bany de l'aigua acompanyat de la Paraula. Volia portar a la seva presència una Església gloriosa, sense taques ni arrugues ni res de semblant: una Església que fos santa i immaculada.” (Ef 5,25-27)

Jesús ens crida a cadascun de nosaltres a entrar en la seva passió amorosa per l'Església esposa seva. Per tots els batejats, l'amor a l'Església no pot dependre del seu estat, de la coherència dels seus membres, això és, del nostre estat i de la nostra coherència, sinó únicament del cor del Salvador. Qui no estima l'Església no estima Crist. Quin marit acceptaria tenir amics que menyspreessin la seva dona?

No hem d'oblidar però que Crist estima l'Església per amor de la salvació del món. Crist estima la seva esposa perquè, unida a ell, esdevingui mare fecunda dels fills redimits per la seva sang vessada per tots. L'Església és esposa del Redemptor per fer néixer el poble dels redimits, per fer néixer cada home a la vida nova dels fills de Déu. L'Església és estimada de Crist per amor de la salvació del món, un amor que per Crist es va expressar en la Passió, això és, allà on el sofrir i l'estimar s'expressaren i continuen expressant-se en un grau infinit. Només Déu pot estimar infinitament, però Déu s'ha encarnat per poder expressar el seu amor infinit en un sofriment infinit: el sofriment de Déu en la carn de l'home.

El centre que unifica i irradia

L'Església va néixer del costat obert de Crist, tal com Eva fou treta del costat obert d'Adam. Els pares de l'Església meditaren molt sobre aquest misteri. I els primers cistercencs semblen haver extret la *Carta Caritatis* precisament de la contemplació d'aquest misteri que uneix la caritat, l'Església i la salvació del món. La insistència d'aquest document sobre la caritat i sobre la salvació de les ànimes es concentra així en el desig ardent (*cupientes*) de ser útils (*prodesse*) a tots els fills de la santa Església. Aquesta és la definició de la caritat de Crist expressada en l'hora pasqual en la qual s'ofereix ell mateix per la salvació del món, infantant des de la Creu l'Església, esposa del Salvador i mare dels salvats.

Els nostres pares ens inviten doncs a aturar-nos a contemplar en primer lloc el nucli central del misteri cristià, i així, tot partint d'ell, viure la nostra vocació de batejats i de monjos expressant en la nostra vida el misteri que contemplem. Aquest misteri central i fontal es renova cada dia per nosaltres en l'Eucaristia, això és, en el misteri pasqual que ens és donat de revivre en el sagrament, al centre de la nostra vida, del temps ordinari, de tota la història i de tota la realitat.

Ser conscients que la nostra vocació i missió de cristians i de monjos i monges irradia sempre i únicament d'aquest misteri ens ajuda a no dispersar-nos, a no malgastar res de la nostra vida, dels nostres pensaments, de les nostres paraules i accions, dels nostres esforços. Si ben sovint tant ens costa en els monestirs de gestionar el temps i les activitats, de viure en harmonia i misericòrdia les relacions humanes, de gestionar sobretot la fragilitat en la qual sembla que ens enfonsem, això prové sobretot d'una falta d'atenció al misteri central de la nostra i universal salvació. Si, al contrari, el centre és clar i li donem preferència, aleshores tot el que som i vivim el pot irradiar.

Prodesse

La paraula que hem de subratllar en la *Carta Caritatis*, allà on parla del desig ardent de servir tots els fills de l'Església —i fills de l'Església de per si ho són tots els éssers humans, perquè l'Església és cridada a esdevenir Mare que transmet la vida de Crist a tota la humanitat—, la paraula que defineix la fecunditat de la nostra vida i vocació és doncs el verb llatí “*prodesse*”, que significa literalment “ser per a”, això és, ser de profit, servir, ser útil, ser un bé per als altres.

El desig ardent de ser de profit a tothom és el desig que Déu ha donat especialment a la criatura humana, feta a la seva imatge de Pare i Creador, i beneïda per ser fecunda en el donar a llum: “Déu va crear l’home a imatge seva, el va crear a imatge de Déu, creà l’home i la dona. Déu els beneí dient-los: ‘Sigueu fecunds i multipliqueu-vos...’.” (Gn 1,27-28)

No som verament humans si no desitgem transmetre la vida, si no desitgem ser de profit per als altres més que per a nosaltres mateixos. En Crist ens és donat de ser plenament humans, plenament fecunds a través de la maternitat universal de l'Església, sigui a través del matrimoni, o de la virginitat. Aquesta fecunditat sempre és possible, perquè és una fecunditat de gràcia, obrada pel mateix Esperit Sant que, realitzant l'impossible, va fecundar el si de Maria Verge per donar a llum el Fill de Déu en la nostra humanitat.

Com el gra de blat

En la situació actual del món i de l'Església, i de les nostres comunitats, molts dubten que la nostra vida i la nostra vocació puguin ser encara fecundes. Com es pot ser fecund minvant, i, a voltes, fins i tot morint?

L'Església ens recorda constantment que allò que no poden les nostres forces i capacitats, sempre ho poden la fe i l'amor que colguen, com una llavor a la terra, amb esperança, la situació en què ens trobem. El que dona fecunditat fins i tot a la mort és l'amor amb què colguem la nostra vida en el do esponsal de Crist a l'Església per tal que pugui fer néixer fills de Déu per tot el món.

Però això no és tan sols el secret de la fecunditat de la mort: és sobretot el secret de la fecunditat de la vida. Qui es creu ser fecund sense morir a si mateix, roman estèril, encara que als ulls del món tot sembli assegurar el seu èxit.

Les paraules de Jesús sobre el gra de blat, metàfora de la seva mort i resurrecció, han de ser per a nosaltres la clau d'interpretació de tot el que vivim i sobretot de tot el que som cridats a viure: “Si el gra de blat, quan cau a la terra, no mor, queda ell tot sol, però si mor, dona molt de fruit. Els qui estimen la pròpia vida, la perden, i els qui no l'estimen en aquest món, la guarden per a la vida eterna. Si algú es vol fer servidor meu, que em segueixi, i s'estarà on jo m'estic. El Pare honorarà els qui es fan servidors meus.” (Jn 12,24-26)

Cîteaux, en el moment de l'aprovació de la *Carta Caritatis*, havia fundat dotze monestirs. Sumaven, doncs, tretze, com Jesús amb els dotze apòstols. Se sabien encara petits i fràgils, però sentien una força que els feia créixer, que els projectava endavant. Eren conscients, sobretot, a la llum de l'Evangelí, que el seu èxit no depenia del poder o del nombre, sinó del desig de donar la vida pel Regne de Déu. Recordant-se del consell de sant Benet a l'abat, que ha de preocupar-se més de servir que de manar —“*prodesse magis quam praeesse*” (RB 64,8)—, el seu desig no era vèncer, conquerir espais de poder, sinó *servir*, l'Església i en l'Església, sacrificant-se ells mateixos, perdent la vida al servei de Crist, per la vida del món. La vida del món és que tots els homes esdevinguin fills de Déu.

La cal·ligrafia del nostre carisma

Prodesse. Hem de tornar a fer nostra aquesta petita paraula que, tota sola, pot tornar bella, joiosa i útil la nostra vida, les nostres comunitats, sigui quin sigui l'estat en què es troben, i també tota l'Església, amb tots els seus tresors de gràcia però també amb les seves fragilitats humanes.

El dia de la benedicció del nou abat de Stična, a Eslovènia, vàrem poder admirar el manuscrit, potser el més antic, de la *Carta Caritatis*, conservat avui a la Biblioteca Nacional de Ljubljana.

El monjo que el va escriure va usar moltes abreviacions, contraent les paraules, tal vegada per estalviar el valuós pergami. El mot “*prodesse*” el va contraure en quatre lletres. El “*pro*” és una “P” que té la forma d’una “X”. Sembla un homenet que surt corrents a complir una missió. O potser podria simbolitzar Jesucrist mateix, crucificat i ressuscitat. La “d” sembla que se’l miri i en secundi el moviment empenyent amb el peu les dues “e” que venen després. Les “e” de “*esse*”, això és “*ésser*”, tenen les dues “s” dibuixades a sobre com dos accents. Semblen dues flametes, com les de l’Esperit Sant sobre els caps dels apòstols al Cenacle el dia de Pentecosta. De l’última “e” en surt un guionet, que sembla una fletxa. Dona a la paraula una obertura dinàmica cap endavant, com el moviment d’una cursa vers una meta. Aquest guionet, però, es troba també en la primera “e”, com un braç que la lliga amb la segona, la qual, però, no torna l’abraçada a la primera sinó que, com deia, estén el seu braç endavant, com per abraçar i servir altres persones. Hom diria que el verb “*esse – ésser*” ha estat cal·ligrafiat de tal manera que vol expressar la comunió eclesial, suggerint talment que no *som*, no *existim* verament sense viure una comunió fraterna enviada per Crist a tot el món.

Resumint, en aquest manuscrit medieval la paraula “*prodesse*” em sembla un dibuix del misteri de l’Església, i, per consegüent, de tota comunitat cristiana, tal com es va realitzar des del Cenacle el dia de Pentecosta: una comunió de persones originada pel Crist pasqual i estesa en el desig de fer néixer tots els homes a la vida divina.

El regal nadalenc d'una pregunta

Vulgueu excusar la fantasia de la meva interpretació. Potser confonc la cal·ligrafia d'un monjo medieval amb una escriptura en caràcters japonesos... Però, qui ho sap? potser aquest monjo de Stična, mentre s'esmerçava a escriure amb amor i amb cura aquesta petita paraula, va tenir també ell aquests pensaments, i ens va voler transmetre, amb les lletres escrites amb tinta, el significat universal i salvífic que aquella paraula feia ressonar dintre d'ell.

Sigui com sigui, crec que ens faria bé deixar-nos interpel·lar avui per aquesta paraula tan petita com densa de significat. Ens faria bé confrontar amb aquesta paraula la vida i l'experiència de les nostres comunitats i de les nostres persones, en la situació en què es troben avui, en el temps de transició que viu l'Església i tota la societat, tal volta enmig del drama d'una crisi política i social com la que viuen, per posar només un exemple, les nostres germanes de Bolívia. Ens faria bé confrontar el que vivim amb la frescor sempre nova del desig dels nostres pares de servir l'Església universal i tot el món.

Prodesse omnibus, ser de profit per a tothom: com judica aquest desig i aquesta vocació la manera sovint instintiva i tal volta autoreferencial amb què judiquem els nostres problemes, les nostres crisis, i la manera amb què en busquem la solució? Estem realment animats per aquest desig de bé per a tothom, o bé pensem que la solució serà el que ens és de profit només a nosaltres? Creiem que també la pobresa, la feblesa i fins i tot la mort, viscudes en Crist, poden ser de profit per a tot el món?

Bé, doncs, voldria oferir com a regal de Nadal a l'Orde aquesta paraula que des de fa 900 anys no ha envellit en els arxius i en les biblioteques, que s'ha mantingut fresca i ardent fins i tot sobre un manuscrit del segle XII, i oferir-la com una pregunta que ens interrogui i ens estimuli, tal vegada només per adonar-nos que, per ser verament de profit per a tothom, tenim necessitat d'una gran caritat que només Déu ens pot comunicar i que, per consegüent, hem de pidolar tots junts, amb humilitat i amb fe.

Que bell, que necessari i urgent és que totes les nostres comunitats, amb tots els monjos i les monges que les componen, juntament amb totes les persones unides al nostre carisma, puguem reformular amb la nostra vida aquesta paraula, transmesa pels nostres pares, "*prodesse*", com en aquest antic manuscrit de Stična, abreujada i, tanmateix, tesa i dilatada, "com un espòs que surt de la seva cambra" (Sl 18,6), això és, com Jesús neix de la Verge per ser de profit a tots els homes amb el do de la seva presència, del seu amor, de la seva salvació!

Fr. Mauro-Giuseppe Lepori
Abat General OCist